

Gustav Fridolin: Tal i Almedalen 2001

Talare

Gustav Fridolin
F.d. språkrör Miljöpartiet

Datum

12 juli 2001

Plats

Almedalen

Den europeiska unionens politik är gårdagens politik. EU är uppbyggt kring gamla idéer och värderingar. I bristen på en livskraftig ideologi har socialdemokraterna och högern tagit som sitt projekt att bygga upp en europeisk superstat som ingen vill ha. Det finns de som säger att ungdomar inte bryr sig om politik. Konstigt nog är det inte sällan samma som kastar skit mot oss när vi gör något, som säger att våra krav är orealistiska och som tycker att det går att ignorera vad ungdomar idag kräver. Två av vår tids största sjukdomar är liknöjdheten och vanmakten. Människor, unga som gamla, känner att de inte har någon möjlighet att påverka framtiden eller det samhälle de lever i. Förnedrande beslut accepteras med en axelryckning för att makthavare förklarar att ”marknaden” eller ”globaliseringen” kräver det. En majoritet av de lagar som gäller i Sverige är inte stiftade av riksdagen utan kommer från Bryssel. Anonyma penningflöden som i allt större hastighet flödar över gränserna tillåts styra våra liv. Drömmar, visioner och framtidsanda stuvats undan bakom en kall och bister verklighet där det politiska valet blivit ersatt av ett val mellan en å ena sidan miljövidrig, orättvis och centralistisk politik och en å andra sidan miljövidrig, orättvis och centralistisk politik. Vi står här idag för att berätta att det finns ett val inom politiken, men det står inte längre mellan rött och blått, utan mellan grönt och grått. Vi gröna har en dröm om ett samhälle där makten ligger nära människor, där inga beslut tas över huvudet på någon, där alla beslut fattas av de som fattar något, de som verkligen påverkas av besluten. Idag är det långt dit. Men det blir inte närmre för att gårdagens politiker satt i system att gå åt andra hållet. Det politiska projektet under 90-talet verkar ha varit att flytta makten längre ifrån människor. Den svenska riksdagen håller på att förvandlas till en lekstuga utan makt när makten istället flyttas till EU. Trots allt tal om dialog och samtal så är det i kravallinstängda fästningar EU:s toppar håller möte när de under ett halvår har varit i Sverige. Och där bakom fattar de beslut som är stora besvikelser. Miljöprogrammet som skulle bli så bra blev i slutändan en stor förlust för miljön om man räknar allt papper som gick åt för att ta fram ett så innehållslöst dokument. Den största segern för Sverige, utvidgningen, gick ut på

att EU-topparna lyckades enas om när förhandlingarna med ansökarländerna skulle vara slut. Ansökarländerna fick tacka och ta emot. Det är bara för ansökarländerna att väja sig för så fungerar det i EU, en del bestämmer åt de andra. Allra värst i EU-bygget är Schengenavtalet. Ett par tusen flyktingar dör varje år i misslyckade försök att ta sig in i EU, den inhumana flyktingpolitiken har blivit lag i unionen. Trots att flyktingströmmarna ökar söker sig allt färre till EU. Besluten om vilka som får komma hit har i och för sig decentraliserats, till check in-värdar på flygplatsarna. Det är nämligen de som ska kolla att alla papper är i ordning och det är deras företag som sedan kan åka på böter enligt transportöransvaret om människor utan alla papper i ordning eller med falska papper åker med flygen. British Airways har redan sagt att de känner sig tvungade att neka hela folkgrupper att flyga med deras plan. Vad skulle egentligen Olof Palme, mannen med en minnessten i den här dalen, som startade Almedalsveckan och som arbetade hårt mot apartheid-Sydafrika säga om dagens apartheid-EU? Befolkningen i EU delas upp i de legala och de illegala, som om det fanns illegala människor. I Schengen ingår också datorsystem och kontrollmekanismer som ska övervaka oss som väl är inne i unionen. Idag har EU:s justitieministrar enligt uppgift diskuterat om alla de 900 som greps under toppmötet i Göteborg ska föras in i ett register för att sedan stoppas att resa in till framtida toppmöten. Bland de 900 fanns bara ett fåtal mot vilka det kunde väckas åtal, de övriga var fredliga demonstranter, bland annat två av våra partistyreledamöter. Ska EU innebära att även de som grips utan att dömas blir straffade utan rättegång? Ska ledamöter i ett av Sveriges parlamentariska partier aldrig någonsin igen få besöka ett EU-toppmöte? Schengenavtalet lägger sista stenen vid byggandet av ett Fästning Europa som stänger ute alla andra från den europeiska rikemansklubben och som sätter hård kontroll på oss som inne i EU. De flesta makthavare kan i pressade situationer säga att vissa delar av Schengen kanske skulle ändras. Det räcker inte, hela fästningen måste rivas. Jag är inte ensam om att tycka det. Den stora motvikten mot superstaten kan man idag hitta i människor runt om i världen som reser sig för att berätta att man inte längre accepterar att makten ska flyttas längre ifrån dem, till slutna tjänstemannakontor i Bryssel eller till anonyma storföretagsstyrelser. Den breda solidaritetsrörelsen samlar tiotusentals människor som faktiskt tror på en annan värld, som vill se ett samhälle där makten återigen utgår från dig och mig. Det finns en radikal atmosfär som kräver förändring, det kan man inte blunda för hur länge som helst. Vissa trodde kanske att den snabbast växande rörelsen idag är den Maud Olofsson leder. De bör nog tänka en stund på Tage Danielssons ord, ”ett grundkrav för

en rörelse är att den rör på sig”. Centern har inte skrivit ett nytt partiprogram sedan 1990, de för fortfarande samma politik som leder till växthuseffekt och övergödning och som vi nu kan se resultatet av i giftig algbloomning kring Gotland och de svenska kusterna. Och partiet är det samma som när Fälldin och Johansson svek alla löften och laddade en ny kärnkraftsreaktor, kanske något att tänka på nu när de tilltänkta samarbetspartnerna Moderaterna vill återstarta och starta helt nya reaktorer. Nej, den snabbast växande rörelsen idag är den breda solidaritetsrörelsen, Attac, fredliga nätverk och de gröna. Människor har nämligen insett att man inte tänker acceptera vad som helst. Det här är första gången jag är på Almedalsveckan sedan 1995. Jag har alltid sett på veckan med skräckblandad förtjusning. Babben Larsson sa en gång att hon blev stand up-komiker på grund av den här veckan. Vad annat kunde hon bli när alla politiker kom hit en gång om året och höll stå upp-festival i en hel vecka? De politiska talen som hålls här har lite av stå upp-komik över sig. Politiker reser hit i för att hålla tal för varandra och pressen om drömmarna och visionerna. Störst problem är det givetvis för alla de som inte har några. Men när väl stå upp-komiken är i sitt esse i den här dalen så vet man inte om man ska skratta eller gråta. Ta det här med EMU. För de flesta som talar här så är det valutaunionen som är just drömmen och visionen. Ideologin har ersatts av bygget utav en superstat. Argumenten mot EMU är många. EU-ländernas ekonomier är mycket olika. Så olika att EMU rent ekonomiskt är projektet lika dumt som om man skulle ha en termostat i Antwerpen som bestämde värmen för hela unionen utan minsta hänsyn till att vädret är olika. Fast sådana jämförelser får vi väl vara tyst med så att vi inte ger EUrokraterna ännu fler idéer. Nej, EMU är inget ekonomiskt projekt, det är ett politiskt. Problemet är bara att det är en dålig politik. Den europeiska centralbankens uppgift är att till varje pris bekämpa inflationen, ett i och för sig hedervärt projekt men borde inte politiken ha fler mål? Som att bekämpa arbetslösheten och miljöförstörelsen? Demokratiskt är EMU en katastrof. Först skriver man in den ekonomiska politiken i grundlagen, EU-traktaten, så att den blir i stort sett omöjlig att förändra oavsett om Sveriges statsminister heter Bo Lundgren, Göran Persson eller Gustav Fridolin. Sedan lämnar man över hela makten över valutapolitiken till en liten grupp banktjänstemän i Frankfurt som sitter på åtta år, inte får ta emot förmaningar från folkvalda och är i stort sett omöjliga att avsätta. Superstatsdrömmen är ett faktum, makten är överlämnad till banktjänstemännen och vi kan alla gå och lägga oss säkra i tron om att inflationen hålls nere. Och demokratin slaktas. Halleluja. EMU har dessutom ytterligare en akilleshäla, solidariteten. Med EMU och EU krymper begreppet omvärld till att enbart bli Europa. Allt mindre

bistånd går idag till länderna utanför Europa och det är allt mer styvmoderligt som vi i internationella sammanhang behandlar de icke-europeiska länderna. Inte heller för Östeuropa är EMU en hit. Den framstående Östeuropakännaren Timothy Garthon Ash jämför Europa med ett hus som länge varit kluvet av en mur, den västra delen av huset är uppfräschat, renoverat och tiptop, den andra är ett förfallet ruckel. När muren så rivs och hela huset står där i både prakt och förfall, så bestämmer sig politikerna att det viktigaste att satsa på är ett datorstyrt luftkonditioneringsystem i den västra delen. ”We fiddled in Maastricht while Sarajevo began to burn”, sammanfattar Ash. Det är för att stoppa den här politiken som den breda solidaritetsrörelsen verkar. Man går inte med på att makten flyttas från människorna. Man accepterar inte att politikerna frivilligt lämnar makten ifrån sig och sedan skyller dåliga beslut på ”marknaden”, ”globaliseringen” eller ECB. Man vill ha politiskt ansvar igen. Man vill att politik ska handla om både att vilja och att göra. Solidaritetsrörelsen har många politiska fiender. En del av dem talar om frihet, men är sedan de första att protestera när politiken ska kastas ut från våra sovrum och diskrimineringen av homosexuella, i exempelvis adoptionsfrågan, ska avskaffas. I takt med att populariteten för rörelsen växer har vissa ledande makthavare istället bestämt sig för att följa principen: ”if you can't beat them, join them”, och gör allt för att krama starka proteströrelser som Attac till döds. Men man har missat en sak, det handlar inte bara om vad man säger utan också om vad man gör. Regeringen kan inte å ena sidan säga att man sympatiserar med Attac och å andra sidan låta ett ordförandeskap i EU passera utan att man tar upp Tobinskatten. Ibland kan jag tänka mig att tro på Göran Perssons vilja. Han verkar vara en man som vill tillhöra den största rörelsen, och skulle säga att han gjorde det även om han var alldeles ensam. Och inte ens då skulle han ju fara helt med osanning. Men det räcker inte med vad man vill. Förändring måste också till. Vill man se en globalt rättvis, demokratisk och miljövänlig värld får man fan föra en politik för det också. Och det gör inte Göran. Jag tror att den nya solidaritetsrörelsen kan bana väg för en ”delaktighetens revansch”. Vi för en politik som handlar om att förebygga kravaller som de som skedde i Göteborg genom att bryta ner klyftan mellan unga och makthavare och föra en politik för förändring. Låt mig avsluta med att presentera tre punkter för en sådan politik. 1. Sänk rösträtts- och valbarhetsåldern till 16 år. Det bästa sättet att överbrygga klyftan mellan unga och makthavare är att byta ut makthavarna. 16-åringar är idag fullt mogna att rösta och när man ser den ungdomsfientliga politiken i samband med att Sveriges befolkning blir allt äldre så blir det tydligt att det behövs en ungdomlig motvikt i väljarkåren. 2. För en politik för global rättvisa. Vi i den rika världen

kan inte fortsätta härja jorden och låtsas att vi äger den, vi kan inte fortsätta stänga in oss i ett ekonomiskt system som tvingar oss att bli duktiga idioter i ekorrhjul och den fattiga världen till svält. Avskriv tredje världens skulder, inför en Tobinskatt på valutransaktioner och ersätt dagens klåfingriga och ekonomistiska globala maktförum som WTO, IMF och Världsbanken med en global miljödomstol, en domstol för mänskliga rättigheter, globala spelregler för kapitalet och ett förstärkt FN.³ Decentralisera makten. Lämna EU och säg nej till EMU. Flytta ut makten till lägre nivåer, gör IT till ett demokratiskt instrument, starta upp byalag och låt globaliseringen ersättas av en globalisering där vi fortsätter mötas över gränserna men där den lokala tryggheten stärks i takt med det globala mötet. Ska världen krympa måste Gotland växa. När de gamla ideologierna insåg att de inte skulle leva i evighet fick de skrämselflicka och byggde upp EU som skulle cementera gårdagens idéer. Vi går inte på den niten. Gör ni? Vi vill se en framtid med frihet, rättvisa, demokrati och ekologisk hållbarhet. Och där har EU med sin klåfingrighet, sina orättvisa tullar mot den fattiga världen, sin centralisering av makten och sin avskyvärda jordbrukspolitik ingen plats.

Taggar

2000, 2001, Almedalen, Man, Miljöpartiet, Politiska tal

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/gustav-fridolin-tal-i-almedalen-2001>